

ЩО ТАКЕ ООН І НАВІЩО ВОНА ІСНУЄ?

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано умови утворення Організації Об'єднаних Націй, а також цілі та принципи цієї організації, також розглянуто структуру ООН і її головні органи.

Ключові слова: Організація Об'єднаних Націй, структура, співпраця, діяльність, організація.

Abstract

The conditions of formation of the United Nations are analyzed, as well as the goals and principles of the United Nations, the structure of the UN and its main bodies are considered.

Keywords: United Nations, structure, cooperation, activity, organization.

Вступ

ООН пройшли довгий шлях, перш ніж стати організацією, якою ми її знаємо сьогодні. Певним прообразом ООН була Ліга Націй, створена лідерами Європи, котрі тільки-но завершили Першу Світову війну та поділили сфери впливу у світі. Підписання Версальського мирного договору у червні 1919 року фактично ознаменувало собою заснування Ліги Націй. Однак, з часом виявилось, що Ліга не має ані сили, ані готовності запобігти Другій світовій війні. Розпочалася Друга світова, і після неї Європа, навчена попереднім невдалим досвідом, створює ООН. Організація стала для світу своєрідною гарантією, що тепер війни не буде, бо її можна попередити, якщо всі країни знаходяться у співдружності та відстежуватимуть войовничі настрої у світі.

Ще протягом Другої світової найсильніші країни світу замислилися над створенням органу, що стосувався б усіх держав загалом і кожної окремо. Так, 1 січня 1942 року президент США Франклін Рузвельт запропонував назвати майбутню організацію Об'єднаними Націями. Того ж дня Рузвельт (від США), Вінстон Черчіль (від Об'єданого королівства), Максим Литвинов (від СРСР) і Цзи-вень (від Китаю) підписали документ – «Декларацію Об'єднаних Націй». Наступного дня її підписали ще 22 країни. Так держави «домовилися» завершити війну максимально швидко та не укладати сепаратного миру. Через два роки війна завершилася і от 24 жовтня 1945 року на світовій арені офіційно виникла нова організація – ООН [1].

Результати досліджень

Організація Об'єднаних Націй заснована в 1945. Це був рік закінчення Другої світової війни, смерть нацистської Німеччини, а разом з нею – відхід від політики ксенофобії, антисемітизму та расизму. Війна зруйнувала не одну країну, забрала життя мільйонів. Світу потрібно було оговтатися після цього, він потребував змін на краще. А зміни можливі, якщо небайдужі об'єднуватимуться і робитимуть усе, що можуть, заради миру.

Після Першої світової війни було засновано Лігу націй – прототип майбутньої ООН. Під час Другої світової війни зароджувалась ідея всесвітньої організації. Її обговорювали та розробляли учасники антигітлерівської коаліції: країни, які об'єдналися та виступали проти держав нацистського блоку.

Вперше назву «Об'єднані Нації» використали в декларації, підписаній у 1942 році. Статут майбутньої організації був затверджений під час Сан-Франциської конференції, що проходила з квітня по липень 1945 року. Підписали статут представники 51 держави [2].

Цілі, принципи і структура ООН. Цілі ООН викладені у ст. 1 Статуту: 1) підтримувати міжнародний мир і безпеку та з цією метою вживати ефективні колективні заходи для запобігання або усунення загрози миру, а також придушення актів агресії чи інших порушень миру, здійснювати мирними засобами, у згоді з принципами справедливості й міжнародного права, владнання або вирішення міжнародних спорів або ситуацій, що можуть привести до порушення миру; 2) розвивати дружні стосунки між націями на основі поваги принципу рівноправності й самовизначення народів, а також вживати інші відповідні заходи для зміцнення загального миру; 3) здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру та в заохоченні й розвитку поваги до прав людини й основних свобод, незважаючи на раси, статі, мови і релігії; 4) бути центром для узгодження націй у досягненні цих загальних цілей.

Згідно зі ст. 2 Статуту для досягнення зазначених цілей Організація та її члени діють відповідно до таких принципів: 1) суверенна рівність усіх членів Організації; 2) сум-лінне

виконання узятих на себе зобов'язань; 3) вирішення міжнародних спорів мирними засобами таким чином, щоб не піддавати загрози міжнародний мир і безпеку; 4) утримання в міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим способом, не сумісним з цілями ООН; 5) надання ООН її членами всілякої допомоги в усіх діях, що здійснюються нею відповідно до Статуту; 6) забезпечення того, щоб держави, що не є членами ООН, діяли відповідно до принципів Статуту; 7) невтручання ООН у справи, що входять до внутрішньої компетенції будь-якої держави [3].

Напрямки діяльності ООН визначаються в більшій мірі профілем тих або інших органів і установ в системі. Тому варто роздивитися напрямки діяльності не ООН у цілому, а роздивитися повноваження і діяльність кожного з них, а також ті питання який не ставляться до їхньої компетенції, або в питаннях у який існують обмеження повноважень [4]. Головними органами ООН є Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна та Соціальна Рада (ЕКОСОП), Рада з Опіки, Міжнародний Суд і Секретаріат. На сьогодні членами ООН є 193 держава [3].

Центральними ланками у сфері діяльності ООН є її головні органи, серед яких найважливіше значення для забезпечення цілей Організації мають Генеральна Асамблея і Рада Безпеки.

У Генеральній Асамблеї ООН представлені всі державичлени Організації і вона наділена широкою компетенцією. Хоча її рішення носять рекомендаційний характер, вони мають вагомий морально-політичний авторитет.

Генеральна Асамблея ООН – сесійний орган. Робота щорічних чергових сесій здійснюється шляхом проведення пленарних засідань у шести постійних комітетах. Окрім чергових сесій, можуть скликатися спеціальні сесії з будь якого питання, на вимогу Ради безпеки або більшості членів ООН протягом 15 днів з дня отримання Генеральним секретарем такої вимоги. Рішення з важливих питань ухвалюються не менше ніж 2/3 присутніх держав і тих, що беруть участь у голосуванні. Надзвичайні сесії можуть збиратися з питань загрози миру, порушення миру або за актами агресії на вимогу Ради безпеки ООН чи більшості членів ООН протягом 24 годин з моменту отримання Генеральним секретарем такої вимоги.

Рада Безпеки є найважливішим постійно діючим органом, на який покладено головне завдання — підтримання міжнародного миру і безпеки. До складу Ради Безпеки (РБ) входять п'ять постійних членів (Росія, США, Великобританія, Франція і Китай) і десять непостійних членів, обраних відповідно до принципу справедливого географічного представництва строком на два роки без права негайного переобрання. В роботі РБ можуть брати участь (без права голосу) й інші держави-члени ООН. Згідно з Статутом ООН, Рада Безпеки взаємодіє з іншими органами — ЕКОСОП, Міжнародним судом, Генеральною Асамблеєю, з якою здійснює низку функцій. РБ приймає акти двох видів – рекомендації та рішення юридично обов'язкової сили [5].

Економічна і Соціальна Рада до складу якої входить 54 учасники, яких обирає Генеральна Асамблея. Сама Рада відповідає за співпрацю між країнами з приводу економічних і соціальних питань. Також орган координує співпрацю між численними спеціалізованими установами [2].

Рада з Опіки – один із шести головних органів ООН, на який покладено завдання спостереження за управлінням підопічними територіями (територіями, що були колоніями). Рада уповноважена вимагати і розглядати звіти держав, що управляють цими територіями відносно політичного, економічного, соціального прогресу підопічних територій, розглядати (консультуючись з місцевою владою) петиції з підопічних територій і направляти туди спеціальні місії. Остання з 11 таких територій, над якими була встановлена опіка, Палаї (група островів у Мікронезії), отримала незалежність у листопаді 1994 р. і наступного місяця стала країною-членом ООН. З цього часу Рада з Опіки формально припинила своє існування.

Змінивши свої правила процедури, вона буде тепер проводити засідання тоді і там, коли і де того вимагатимуть обставини.

Міжнародний Суд – головний судовий орган ООН, до юрисдикції якого входять усі питання, що передаються йому державами, і всі питання, передбачені Статутом ООН і чинними договорами і конвенціями. Цей орган складається з 15 суддів, яких окремо обирають Генеральна Асамблея і Рада Безпеки на дев'ять років. Судді обираються за рівнем кваліфікації, а не за національною ознакою. Проте не може бути обрано двоє суддів з однієї країни. Місцезнаходження суду Гаага (Нідерланди). Країни-члени можуть передавати на розгляд Міжнародного Суду справи про прикордонні суперечки, право на рибну ловлю, право на корисні копалини та інші спірні питання. Генеральна Асамблея або Рада Безпеки можуть консультуватися з Міжнародним Судом з будь-якого питання.

Секретаріат – адміністративний орган ООН, який обслуговує інші органи, виконує програми і втілює в життя політику, розроблену ними. Робота Секретаріату включає: керівництво операціями з підтримування миру; організацію міжнародних конференцій з проблем світового значення; підготовку оглядів світових економічних та соціальних тенденцій і проблем; здійснення досліджень; перекладання виступів, документів; забезпечення світових засобів масової інформації відомостями про діяльність ООН.

Міжнародний персонал Секретаріату налічує 15 тисяч співробітників з більш ніж 170 країн, що працюють як у центральних установах у Нью-Йорку, так і у відділеннях по всьому світові.

Секретаріат очолює Генеральний секретар, якого призначає Генеральна Асамблея за рекомендацією Ради Безпеки. Першим Генеральним секретарем був Трюгве Лі (Норвегія), який

обіймав цю посаду до 1953 року. Даг Хаммаршельд (Швеція) був Генеральним секретарем з 1953 по 1961 рік. У Тан (Бірма, нині М'янма) очолював ООН до 1971 р., його змінив Курт Вальдхайм (Австрія), який перебував на цій посаді з 1972 по 1981 рік. Хав'єр Перес де Куельяр (Перу) вступив на посаду 1 січня 1982 року. З 1992 р. Генеральним секретарем ООН був єгиптянин Бутрос Бутрос Галі. У грудні 1996 р. Секретаріат очолив представник Африканського континенту, дипломат з Гани Кофі Аннан [6].

Висновки

Виходячи з загального положення і опираючись на сукупність всіх вищеперечислених і згаданих фактів можна зробити висновок що Організація Об'єднаних націй займає особливе положення у відносинах усіх держав між собою та в геополітичному аспекті в цілому.

Організація об'єднаних націй являється багатоступінчастим, складним механізмом, утворення якого було спричинено збільшенням взаємозв'язків і взаємозалежності країн і народів, що стало наслідком невпинного розвитку країн та стрімкого ускладнення їх відносин, через збільшення чинників що впливають на них

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Міжнародний день ООН: Як миротворча місія 74 роки об'єднує світ [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу : https://zik.ua/news/2019/10/24/mizhnarodnyy_den_oon_yak_myrotvorcha_misiya_74_roky_obiednuie_svit_1662545.
2. Коли збираються 193 країни: що таке ООН і навіщо вона існує? [Електронний ресурс] // Bit.ua. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ua/2019/09/shho-take-oon/>.
3. Організація Об'єднаних Націй (ООН) [Електронний ресурс] // <https://lawbook.online/pravovoe-regulirovanie-mejdunarodnoe/organizatsiya-obednanih-natsiy-21825.html> – Режим доступу до ресурсу: LawBook.online.
4. Організація Об'єднаних Націй (ООН): напрямки діяльності, органи та структура [Електронний ресурс] // Освіта.ua. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9859/>.
5. Лобас М. Г. Організація об'єднаних націй: цілі та основні принципи діяльності / М. Г. Лобас., 2009. – 3 с. – (Агроінком).
6. Система ООН. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://kimo.univ.kiev.ua/MOrg/13.htm>.
7. Корнієнко В. О. Партійна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? [Текст] / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Бураченко // Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. — К. : ВІР УАН, 2017. — Вип. 117. — С. 253–269.
8. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47-53.
9. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.
10. Корнієнко В. О. Лобіювання як засіб реалізації політичних інтересів [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Innovative solutions in modern science. - Dubai : TK Meganom, 2017. - № 1(10). - С. 19-25.
11. Ващенко К. О. Політологія для вчителя [Текст] : навчальний посібник / К. О. Ващенко, В. О. Корнієнко. - Київ : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. – 406.
12. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроатлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с.
13. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г. Формування європейської ідентичності: аргументи для України. Політологічний вісник. Вип. 80. Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка, 2018. С. 20-35.
14. Корнієнко В. О. Євросоюз: українська мета на тлі європейських проблем [Електронний ресурс] / В. О. Корнієнко // Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. – Електрон. текст. дані. – 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/paper/view/6809>.

Римар Зоряна Ігорівна — студент групи ЕКО-176, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: rimar3682@gmail.com

Корнієнко Валерій Олександрович — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Rimar Zoryana I. — Institute of Environmental Safety and Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: rimar3682@gmail.com

Kornienko Valeriy O. — Candidate of Historical Sciences, PhD (Political Science), Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.